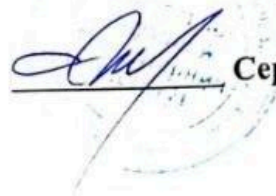

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
НАВЧАЛЬНО НАУКОВИЙ ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ
Кафедра державно-правових та гуманітарних наук

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового
гуманітарного інституту

Сергій ГУБАРОВ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти (доктор філософії)

галузь знань	08 Право <i>(шифр і назва галузі знань)</i>
спеціальність: (спеціалізація):	081 Право <i>(код і назва спеціальності (або спеціалізації))</i>
освітня програма	«Право» <i>(назва освітньої програми)</i>
форма навчання	денна <i>(денна / заочна)</i>

РОЗРОБНИК силябусу доктор юридичних наук, доцент,
доцент кафедри державно-правових і гуманітарних наук

К. Бортняк Катерина БОРТНЯК
(підпис)

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри державно-правових і гуманітарних наук
Протокол № 2 від 04.09.2025 року

Завідувач кафедри *З. Захожай* Зореслава ЗАХОЖАЙ
(підпис)

Гарант освітньо-професійної програми

д.ю.н, доцент кафедри державно-правових і гуманітарних наук

К. Бортняк Катерина БОРТНЯК
(підпис)

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну	
1. Назва навчальної дисципліни, код в ОПП	Методологія наукових досліджень, ВК.4
2. Статус навчальної дисципліни	Вибіркова
3. Рік навчання, семестр у якому викладається дисципліна	2 рік, 4 семестр
4. Обсяг навчальної дисципліни (кількість кредитів, загальна кількість годин (аудиторних за видами занять, самостійної роботи здобувача вищої освіти)	Денна форма навчання 4 кредити, загальна кількість годин 120 (лекцій 16 год, семінарських занять 16 год., самостійна робота 88 год.)
5. Вид підсумкового (семестрового) контролю	Залік
6. Інформація про консультації	За графіком проведення консультацій викладачами кафедри
7. Мова викладання	українська
8. Прізвище, ім'я, по батькові викладача (науковий ступінь, вчене звання, посада)	Бортняк Катерина Василівна, доктор юридичних наук, доцент кафедри державно-правових гуманітарних наук
9. Контактна інформація викладача	bortniak.kateryna@tnu.edu.ua
10. Посилання на силабус на веб-сайті Університету	https://tnu.edu.ua/
0. Опис навчальної дисципліни	
Анотація дисципліни	Дисципліна «Методологія наукових досліджень» спрямована на формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань і практичних навичок організації та проведення наукових досліджень. У межах курсу розглядаються основи наукового пізнання, методологічні підходи та методи наукового дослідження, логіка і структура наукової роботи, а також принципи формування наукової проблеми, мети, завдань і гіпотез дослідження. Особлива увага приділяється методам збору, аналізу та інтерпретації наукової інформації, підготовці наукових публікацій і дотриманню принципів академічної

	<p>доброчесності. Вивчення дисципліни сприяє розвитку дослідницьких компетентностей, критичного мислення та здатності здійснювати самостійну наукову діяльність</p>
<p>Мета, завдання та цілі вивчення дисципліни</p>	<p>Метою вивчення дисципліни «Методологія наукових досліджень» є формування у здобувачів вищої освіти системних знань про теоретико-методологічні засади наукового пізнання, оволодіння сучасними методами і принципами організації наукових досліджень, а також набуття практичних навичок проведення самостійної науково-дослідної роботи, підготовки та представлення результатів наукових досліджень.</p> <p>Основними завданнями дисципліни є:</p> <ul style="list-style-type: none"> ознайомлення здобувачів із сутністю наукового пізнання та основними категоріями методології науки; формування знань про методи та інструменти проведення наукових досліджень; вивчення принципів формування наукової проблеми, мети, завдань, об'єкта та предмета дослідження; набуття навичок пошуку, відбору та аналізу наукової інформації; оволодіння методами теоретичного та емпіричного дослідження; формування умінь структурування наукового дослідження та оформлення його результатів; розвиток навичок підготовки наукових публікацій і презентації результатів дослідження; засвоєння принципів академічної доброчесності та етики наукової діяльності. <p>Цілями дисципліни є:</p>

	<p>формування у здобувачів системного розуміння сутності наукового пізнання та методології наукових досліджень; оволодіння сучасними методологічними підходами та методами наукового дослідження; розвиток здатності формулювати наукову проблему, визначати мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження; набуття навичок пошуку, аналізу та критичного осмислення наукової інформації; формування умінь застосовувати теоретичні й емпіричні методи дослідження у професійній та науковій діяльності; розвиток навичок планування, організації та проведення наукового дослідження; формування здатності до підготовки та належного оформлення результатів наукової роботи (наукових статей, тез, кваліфікаційних та дисертаційних досліджень); засвоєння принципів академічної доброчесності та етики наукової діяльності.</p>
Формат проведення дисципліни	Очний, дистанційний, змішаний

5. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Філософські та методологічні основи наукового пізнання

Наука як форма суспільної свідомості та система знань. Філософія науки та її роль у формуванні методології наукових досліджень. Класична, некласична та постнекласична наукові парадигми. Основні методологічні підходи у сучасних наукових дослідженнях. Інтердисциплінарність і трансдисциплінарність у сучасній науці.

Тема 2. Методологія правових і соціально-гуманітарних досліджень

Специфіка методології досліджень у правових та суспільних науках. Методологічні підходи до дослідження державно-правових явищ. Системний, функціональний, історичний, порівняльно-правовий та інституційний підходи.

Принципи об'єктивності, науковості, історизму та комплексності у правових дослідженнях.

Тема 3. Концептуалізація наукового дослідження

Формування наукової проблеми та обґрунтування актуальності теми дослідження. Визначення об'єкта і предмета дослідження. Постановка мети і завдань дослідження. Формування наукової гіпотези. Розроблення концепції та програми наукового дослідження. Структура дисертаційного дослідження.

Тема 4. Методи наукових досліджень у сучасній науці

Класифікація методів наукового пізнання. Загальнонаукові методи дослідження: аналіз, синтез, індукція, дедукція, моделювання. Спеціальні методи дослідження у правових науках. Порівняльно-правовий, формально-юридичний, соціологічний та статистичний методи дослідження. Методологічний інструментарій сучасних досліджень.

Тема 5. Інформаційне та наукометричне забезпечення наукових досліджень

Система наукової інформації та джерела наукових знань. Пошук наукової інформації у міжнародних базах даних (Scopus, Web of Science, Google Scholar). Наукометричні показники наукової діяльності. Методи аналізу наукових джерел. Інформаційні технології у науковій діяльності.

Тема 6. Академічна доброчесність та підготовка результатів наукових досліджень

Етичні принципи наукової діяльності. Академічна доброчесність у системі вищої освіти та науки. Запобігання академічному плагіату. Правила цитування та оформлення наукових робіт. Підготовка наукових статей, тез доповідей і дисертаційних досліджень. Представлення результатів наукових досліджень у науковому середовищі

6. Політика дисципліни

6.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі).

Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у Таврійському національному університеті імені В. І. Вернадського.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

6.2. Комунікаційна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту. Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка поштової скриньки та відвідування курсу навчальної дисципліни у Google Classroom. Протягом самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота з дистанційним курсом «Правове регулювання у сфері управління національною безпекою», розміщеним на платформі Google for Education. Усі письмові запитання до викладача стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

6.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу викладача за наявності поважних причин.

6.4. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрядження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту. Якщо здобувач вищої освіти захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи. Здобувачу вищої освіти, чий стан здоров'я є незадовільним і може вплинути на здоров'я інших здобувачів вищої освіти, буде пропонуватися залишити заняття (така відсутність вважатиметься пропуском з причини хвороби). За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись дистанційно - в онлайн-формі, за погодженням з викладачем.

6.5. Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з підсумковим оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у порядку,

встановленому положенням про апеляцію результатів підсумкового контролю з екзамену ТНУ ім. В.І. Вернадського.

6.6. Участь в анкетуванні

Наприкінці вивчення дисципліни та перед початком сесії здобувачеві вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронну анкету (Google Forms), яку буде надіслано на університетські поштові скриньки. Заповнення анкет є важливою складовою навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни «Правове регулювання у сфері управління національною безпекою»

7. Розподіл балів, що присвоюється студентам

7.1. Критерії оцінювання результатів поточного контролю

На початку вивчення відповідної дисципліни здобувачам повідомляють про наявність силабусу, зміст, форми проведення поточного контролю та критерії їх оцінювання.

При поточному контролі *оцінці підлягають*: рівень знань продемонстрований у відповідях і виступах; активність при обговоренні питань; результати усного і письмового опитування на семінарських заняттях, поточного контролю тощо.

При виставленні балів за поточний контроль *оцінці підлягають*: рівень теоретичних знань з тем, включених до розділів; самостійне опрацювання тем, опрацювання індивідуальних завдань тощо.

Здобувач, який з поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання.

Здобувачу, який не набрав прохідного мінімуму (29 балів) з навчальної дисципліни, за дозволом викладача, надається можливість здачі пройденого матеріалу для отримання необхідної кількості балів з поточного контролю шляхом виконання запланованих у силабусі завдань, які не були ним/нею попередньо виконані або були виконані незадовільно .

У разі невиконання здобувачем жодного із обов'язкових видів навчальної діяльності (робіт), зазначених у силабусі освітньої компоненти / навчальної дисципліни, його результат оцінюються у «0» балів. Здобувач не допускається до складання заліку, якщо кількість балів, отриманих за поточний контроль протягом семестру становить менше 29 балів.

При наявності «непрохідного мінімуму» поточного контролю напередодні екзамену викладач подає доповідну директору інституту про недопуск здобувача, про що видається розпорядження і здобувач не допускається до складання заліку як такий, що не виконав індивідуальний навчальний план.

Мінімальні бали	2	2	2	2	2	2	2	2
-----------------	---	---	---	---	---	---	---	---

Критерії оцінювання роботи на семінарі (Табл.3)

Таблиця 3

Критерій	Бали
Активна участь у дискусії, аргументовані відповіді	1
Аналіз наукових джерел та нормативно-правових актів	1
Виконання практичного або аналітичного завдання	2
Обґрунтованість висновків, науковий рівень відповіді	1
Разом за одне заняття	5

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	зараховано
80-89	добре	B	зараховано
75-79	добре	C	зараховано
66-74	задовільно	D	зараховано
60-65	задовільно	E	зараховано
30-59	незадовільно	FX	зараховано
0-29	незадовільно	F	необхідне повторне вивчення курсу

Рівні компетентності та критерії оцінювання.

Рівень компетентності та критерії оцінювання	Кількість набраних балів
--	--------------------------

<p>Високий (творчий):</p> <p>Здобувач вищої освіти систематично за поточним й за підсумковим контролюями виявив глибокі знання навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих нормативних та доктринальних джерелах, вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку, чітко, лаконічно, логічно послідовно дав відповіді на поставлені питання, вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач та аналізувати достовірність одержаних результатів, допускаючи деякі неточності.</p>	<p>90...100</p>
<p>Достатній (конструктивно-варіативний):</p> <p>Здобувач вищої освіти за поточним й підсумковим контролюями виявив міцні знання навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних рекомендованих нормативних та доктринальних джерелах, аргументовано дав відповіді на поставлені питання, вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач, допускаючи неточності і несуттєві помилки.</p>	<p>80...89</p>
<p>Достатній (конструктивний):</p> <p>Здобувач вищої освіти за поточним й підсумковим контролюями виявив достатні знання навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних рекомендованих нормативних та доктринальних джерелах, дав відповіді на поставлені питання, які, однак, містять певні (неістотні) неточності, достатні вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.</p>	<p>75...79</p>
<p>Середній (репродуктивний):</p> <p>Здобувач вищої освіти за поточним й підсумковим контролюями виявив посередні знання значної частини навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних рекомендованих нормативних та доктринальних джерелах, дав мало аргументовані відповіді на поставлені питання, які містять істотні неточності, слабкі вміння застосовувати теоретичні положення при розв'язуванні практичних задач.</p>	<p>66...74</p>

<p>Достатній (репродуктивний):</p> <p>Здобувач вищої освіти за поточним й підсумковим контролюями виявив слабкі знання навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних рекомендованих нормативних та доктринальних джерелах, дав неточні або мало аргументовані відповіді на поставлені питання, з порушенням послідовності викладення, слабкі вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач, допускаючи суттєві помилки.</p>	60...65
<p>Низький (рецептивно-продуктивний):</p> <p>Здобувач вищої освіти виконав значну частину видів навчальної роботи, за поточним й підсумковим контролюями виявив незнання значної частини навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних рекомендованих нормативних та доктринальних джерелах, допустив істотні помилки у відповідях на поставлені питання, виявив невміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач (здобувач вищої освіти має право на повторний підсумковий контроль).</p>	30...59
<p>Низький (непродуктивний):</p> <p>Здобувач вищої освіти виконав частину видів навчальної роботи, за поточним й підсумковим контролюями виявив незнання значної частини навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних рекомендованих нормативних та доктринальних джерелах, допустив істотні помилки у відповідях на поставлені питання, виявив невміння орієнтуватися під час розв'язання практичних задач, незнання основних фундаментальних положень (здобувач вищої освіти обов'язково повинен повторно вивчити навчальну дисципліну).</p>	1...29

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Добрянська Н. В. Наукова діяльність: методологія і методика процесу : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2025. 84 с.
2. Вітченко А. О., Вітченко А. Ю. Основи наукових досліджень у вищій школі : підручник. Київ : ФОП Ямчинський О. В., 2020. 272 с.
3. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Методологія наукових досліджень : підручник. Харків : Право, 2019. 368 с.

4. Мальська М., Паньків Н. Основи наукових досліджень : навчальний посібник. Львів : Видавництво Львівського національного університету імені Івана Франка, 2020. 226 с.
  5. Сардак С. Е. Основи наукових досліджень : навчальний посібник. Дніпро : ДГУ, 2018. 103 с.
  6. Чмиленко Ф. О., Жук Л. П. Методологія та організація наукових досліджень : навчальний посібник. Дніпро : РВВ ДНУ, 2014. 48 с.
  7. Добронравов І. С. Філософія науки. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2018. 255 с.
  8. Культура наукової мови : навчальний посібник / Н. О. Лисенко, Н. В. Піддубна, О. О. Тележкіна. Харків : Видавництво НФаУ, 2013. 271 с.
- Додаткові**
9. Методологія наукових досліджень у галузі : практикум : навч. посіб. / уклад. Н. І. Бурау, В. С. Антонюк, Д. О. Півторак. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 58 с.
  10. Шарпан О. Б. Основи наукових досліджень : курс лекцій : навчальний посібник. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 89 с.
  11. Бортняк К. В. Теоретичне осмислення контрольно-наглядової функції держави в сфері науки. Академічні візії. 2022. Вип. 14. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/224>.
  12. Бортняк К. В. Experience of administrative and legal support for control and supervision. Amazonia Investiga. 2023. Vol. 12, № 63. P. 289–298. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2023.63.03.27>.
  13. Бортняк К. В., Добрянська Н. В., Захожай З. В. Академічна доброчесність як вагомий чинник якісної вищої освіти. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки. 2025. Т. 36 (75), № 3. С. 179–183.
  14. Бортняк К., Добрянська Н., Захожай З. Доброчесність як індикатор, що визначає ступінь розвитку суспільства. *Успіхи і досягнення у науці*. 2025. № 9(19).
  15. Savchenko A. S., Synelnikov O. O. Methods and systems of artificial intelligence : tutorial. Kyiv : NAU, 2017. 190 p.
  16. Bortnyak V., Bortnyak K., Khutoryni B. et al. Methodology and science foundation of modern jurisprudence : collective monograph. Boston : Primedia eLaunch, 2020. 264 p. DOI: 10.46299/isg.2020.MONO.LEGAL.I.
  17. Creswell J. W., Creswell J. D. Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches. 5th ed. Los Angeles : SAGE Publications, 2018. 304 p.
  18. Bryman A. Social Research Methods. 5th ed. Oxford : Oxford University Press, 2016. 784 p.
  19. Kumar R. Research Methodology: A Step-by-Step Guide for Beginners. 5th ed. London : SAGE Publications, 2019. 528 p.

20. Walliman N. *Research Methods: The Basics*. 2nd ed. London : Routledge, 2018. 248 p.
21. Booth W. C., Colomb G. G., Williams J. M. *The Craft of Research*. 4th ed. Chicago : University of Chicago Press, 2016. 336 p.
22. Flick U. *An Introduction to Qualitative Research*. 6th ed. London : SAGE Publications, 2018. 736 p.